

Liptai Gábor

Misszió a harmadik évezredben – 2.

(Elsősorban a hazai viszonyokra tekintettel)

II. Paradigmaváltás kényszere

David J. Bosch Paradigmaváltások a misszió teológiájában című nagy ívű munkájában (*Hans Küngöt* idézve) a történelem hat korszakáról beszél, ahol a társadalmi-politikai változások hatására az Egyháznak át kellett értékelnie szolgálatának milyenségét, és különböző paradigmaváltásokra kényszerült. Küng felosztása a következőképp különböztetni meg a hat korszakot: 1. A korai keresztyénség apokaliptikus paradigmája; 2. Az egyházatyák korának hellenisztikus paradigmája; 3. A középkori római katolikus paradigma; 4. A protestáns (reformációs) paradigma; 5. A felvilágosodás modern paradigmája; 6. Az alakuló ökumenikus paradigma.¹

Küng szerint e hat korszak mindegyike a keresztyén hit egy-egy sajátos felfogását jeleníti meg, s – teszi hozzá Bosch – a keresztyén misszió megannyi különböző értelmezését nyújtja. Ezt követően Bosch könyvében nagyon részletes leírással szolgál a fenti missziológiai paradigmaváltásokról, idézve a jelentősebb gondolkodók paradigmaelméleteit, s rávilágítva az adott kor sajátos missziológiai értelmezésére. Bár igen hasznos volna Bosch érvelése alapján áttekintenünk a fenti korok/korszakok illetően történő vizsgálatát, mivel így könnyebben bemutatathatnánk a III. évezred eltérő paradigmáját, mégis e dolgozat korlátozott határai miatt úgy vélem, hogy célra vezetőbb lehet rátérni némi bevezetés után korunk kérdéseire, a jelen kor paradigmaváltási kényszerére.

Paradigmaváltást kényszerítő tényezők a világon

Miképpen tud az egyház megtérni a múlt hibáiból? Miképpen próbálhatja újra felfedezni saját missziói természetének és elhivatásának lényegét? Vajon mindig csakis védekező álláspontot foglalhat el? Vajon engednie kell-e egy olyan világ nyomásának, amely gyökeresen különbözik attól, amelyikben hajdanában nekifogott missziói vállalkozásának? Vagy kreatívan is tud válaszolni az őt érő kihívásokra? – Ilyen kérdésekre, ilyen témákra kell megpróbálnunk választ adni.

Be kell ismernünk, hogy a világ, amellyel a missziói egyház ma szemben áll, alapjában különbözik mindentől, amivel eddig találkozott. A vallás területén a paradigmaváltás mindig folytonosságot és ugyanakkor változást jelent, hűséget a múlthoz, s egyszersmind a jövő bátor vállalását: állandóságot és eshetőséget, hagyományt és változtatást. Ez vonatkozott a fent felsorolt öt paradigmaváltásra: mindegyikük egyaránt jelentett szerves folytatást és forradalmat.²

Mielőtt továbbmennénk, nézzük meg milyen jelentősebb változások adódtak az elmúlt időszakban a keresztyénség helyzetében, missziójában!

Az egyház elvesztette privilegizált helyzetét: A világ azon részein, ahol korábban hatalmi tényezőnek számított, ott ma már inkább hátrány, mint előny keresztyénnek lenni.

Az állam és egyház összefonódása napjainkra megszűnt: az állam és az egyház szétválasztása megtörtént. Az egyház, mely egykor üldözte más vallások vagy a keresztyén „szekták” híveit, mára párbeszédet folytat ezekkel a csoportokkal, s míg egykor a felekezetek tartózkodtak az egymással való kapcsolattól, mára ezt a hűvös, idegenkedő viszonyt az ökumenizmus váltotta föl.

Misszionáriusok ma már nem a nyugati országok gyarmataiba mennek „hatalmat képviselve” az elmaradottabb népek közé. A gyarmatok függetlenedtek, s a keresztyén missziót több helyen is üldözik, tiltják.

Amint azt az egyik előző fejezetben említettem, újult erőre kaptak olyan világvallások, melyeknek régebben nem sok jövőt adtak. Agresszív missziót folytat például az iszlám: a bevándorlókon keresztül Európára is egyre jelentősebb hatást gyakorol.

Paradigmaváltást kényszerítő tényezők Magyarországon

A világban zajló tendenciák, a globalizáció, a szekularizáció vagy a posztmodern gondolkodás természetesen Magyarországon is éreztetik hatásukat. Ezekről a tényezőkről részletesen írtam az első fejezetben (a jelen mint globalizáció; egyházak felkészületlensége stb.), így most nem térek ki rájuk részletekbe menően.

Hozzátennem azonban, hogy hazánk – több közép-kelet-európai országgal együtt azért van speciális helyzetben, mivel a kommunista rendszer összeomlása után (nálunk az 1989-es rendszerváltástól) ezen világméretű hatások, eszmék hirtelen, szinte egyik napról a másikra jelentek meg, a magyar társadalom nem folyamatos átalakulásként élte meg a változásokat, hanem néhány év leforgása alatt végbemenő hirtelen átalakulásként. (Ez nem mondható el a szekularizációs folyamatról, hiszen ennek erőltetése már a rendszerváltás előtti időszakban is megtörtént.) Mindezek alapján véleményem szerint kijelenthetjük, hogy most kapott lehetőséget a keresztyénség Magyarországon arra, hogy újraértékelje helyzetét, küldetésének célját, és átértékelje, hogyan valósulhat meg egy jelentősebb társadalmi hatás elérése.

Megőrizni és megújulni

A globális változásokra az egyház alapvetően háromféle választ adhat:

1. A „régii” teljes vagy lényegi kidobása, és alkalmazkodás a világ elvárásaihoz;
2. Görcsös kapaszkodás a „régibe”, hagyományokba, szokásokba, és kizárni mindent az életünkben, ami a világból származik;
3. Az Ige mércéjéhez igazodva megőrizni a biblikus tanítást és üzenetet, azonban nyitottsággal, körülményekben

megújulni, és érhetővé válni a világ felé, hogy a *világban* betölthesse az egyház a rá bízott küldetést.

Mindhárom válasz lehet jó szándékú, de közülük kettő hosszú távon semmiképpen sem előrevivő és nem biblikus. Jim Petersen szerint „Az inga kétezer éve leng oda-vissza az elszigetelődés és a megalkuvás szélsőségei között.”³ Valóban, az a kérdés, hogy tud-e az egyház jól dönteni: azokon a pontokon dönteni a „megőrzés” és a „megújulás” mellett, ahol az helyáz és Isten szíve szerint való.

Mit kell tehát megőriznünk?

Fontos számba vennünk azokat a pontokat, területeket (legalább részben), melyeket az egyháznak meg kell őriznie, hiszen olyan lényegi kérdésekről van szó, melyek átlépése az egyház küldetésének alapját kérdőjelezné meg.

Isten igéje határvonalat von bűn és igazság között

A gyülekezet az a hely, ahol az emberek gyógyulhatnak bajaikból, és növekedhetnek az Isten ismeretében. Krisztus amikor a Szentlélek eljövételéről beszélt, ezt mondta: „amikor eljön, leleplezi a világ előtt, hogy mi a bűn, mi az igazság és mi az ítélet.”⁴ A gyülekezet, Krisztus teste olyan hely kell hogy legyen ezen a földön, ahol világosan meg van különböztetve egymástól jó és rossz, világosság és sötétség. A gyülekezetnek olyan helynek kell maradnia, ahol az érdeklődő ráébredhet bűneire, és eljuthat a bűnbánathoz, mert a Szentlélek munkálkodik, a lelkére beszél. Nem tehetjük lejjebb az igei mércét azért, hogy növekedjen a gyülekezet létszáma.

A téma egyre aktuálisabb: sorra hallunk olyan gyülekezetekről, melyek egy-egy területen kimondva vagy kimondatlanul kompromisszumot kötöttek. Tőlünk nyugatra, de mára már hazánkban is megalakultak a homoszexuális vagy azt elfogadó közösségek.⁵ De ugyanilyen – bár természetesen kimondatlan – témák lehetnek más közösségekben például a kábítószer-használat, alkoholizmus, egyéb függőségek, szexuális kicsapongások stb. kérdése.

Amennyiben az egyház nem tartja bűnnek a bűnt (nem mondja ki, nem ítéli el és nem készíti a változásra), azzal kettős problémát okoz: becsapja az érdeklődőket/hívőket, és be-csapja önmagát. A tagok úgy érezhetik, hogy mivel az egyház által legalizálva lettek azok a dolgok, melyekről a Biblia egyértelműen mint bűnről beszél, azzal elkerülhető a számonkérés, az ítélet is. Az egyház pedig azért csapja be magát, mert a csatlakozó emberek száma alapján azt a következtetést vonhatja le, hogy missziója a helyén van, hiszen gyümölcsözik.

Krisztus csak akkor jelentette ki valakinek, hogy „megbocsáttattak bűneid”, ha az illető már eljutott a bűnbánatra, és ő maga belátta, hogy Jézusnak van mit megbocsátania. Az egyház tehát – ahogy feljebb kifejtettem – óriási hibát követ el, ha „olcsóbb üdvösséget” kínál Krisztusnál. Hiszen nála „nem egyszerűen az egyház növekedése, létszámbeli gyarapodása volt a cél. Nála Isten országa nem valamiféle formális kegyes emberi elvárások csokra, és nem egy kiváltságos csoport sajátos igénye, amelyet a hívők kedvük szerint tölthetnek meg a korszellemnek éppen megfelelő tartalommal. Isten országának ‘arca van’: ez maga Jézus.”⁶ *Lesslie Newbigin* is keményen fogalmaz: Szerinte az a keresztyén közösség, amely pusztán a maga számszerű növekedését tekinti legfőbb feladatának, meg lehet, hogy éppen Isten akarata ellen munkálkodik.⁷

A biblikus tanítás fontossága

Isten igéje étellel teli szó. Üzenete minden korban érvényes és aktuális. Az üzenet lényegéről a következőkben többet is írok, de néhány gondolatot szeretnék már most felvetni. Sokszor hívők attól tartanak, hogy üzenetük nem érdekli a mai embert, mivel idejétmúlttá vált. Saját tapasztalataim azonban ennél sokkal összetettebb képet festenek, hiszen az emberek többsége ma is boldog, céllal teljes és reményeséges életet szeretne élni. A probléma főként az, hogy nem tudják, ezt hogyan tegyék. Azért fordulnak különböző okkult, spirítiszta tanítások felé, mert keresik a természetfölöttit.

Pál így ír Timóteusnak a tanítás fontosságáról: „Kérve kérlek az Isten és a Krisztus Jézus színe előtt, aki ítélni fog élőket és holtakat; az ő eljövételére és országára kérlek: hirdesd az igét, állj elő vele, akár alkalmas, akár alkalmatlan az idő, fedj, ints, biztass teljes türelemmel és tanítással! Mert lesz idő, amikor az egészséges tanítást nem viselik el, hanem saját kívánságaik szerint gyűjtenek maguknak tanítókat, mert vizket a fülük. Az igazságtól elfordítják a fülüket, de a mondákhöz odafordulnak. Te azonban légy józan mindenben, a bajokat szenvedd el, végezd az evangélista munkáját, töltsd be szolgálatodat!”⁸ Hirdesse-e az egyház üzenetét akkor, amikor úgy tűnik, nem vevő rá a társadalom? A fenti íge egyértelmű igent jelent. Legyünk józanok, a bajokat szenvedjük el, és töltsük be szolgálatunkat! Lehet, hogy sokszor alkalmatlannak tűnik az idő ebben a mai világban, de kötelességünk előállni Isten szavával.

Hosszasan sorolhatnánk még azokat a tulajdonságokat, amik mai gyülekezetekre jellemzőek, s olyan ismérvek, melyek a megtartásra érdemesek. Bár – ahogy látom – gyülekezet és gyülekezet között igen jelentős eltérések fordulnak elő: talán ugyanazt a jellemzőt egyik gyülekezetnél megtartásra érdemesnek, másiknál megújítandónak kell ítélnünk.

Miben kell megújulni?

A hit nem magánügy

A kommunizmus évtizedei alatt sok hívő életét megnyomorította a hatalom azok közül, akik a tiltás ellenére vállalták hitüket, s vették a bátorságot, és másokkal megosztották, beszéltek róla. Sokan (lelkipásztorok és egyszerű gyülekezeti tagok) megtapasztalhatták, hogy hitük miatt nem vették fel őket abba az iskolába, ahol tanulni szándékoztak, vagy arra a munkahelyre, melyet megpályáztak. Voltak, akiket vállalt hitük miatt elküldtek munkahelyükről, vagy egész életükön keresztül alacsony beosztásban kellett dolgozniuk. S ezek még az elviselhetőbb következmények voltak, hiszen a beszámolókból ismerünk olyan embereket, akiket a „fekete autó” az Andrássy út 60.-ba vitt, s ott próbálták megtörni keresztyén meggyőződését. Mindennek következtében sok hívő emberben kényszerűségből kialakult az a szemlélet, miszerint a hit magánügy, és jobb nem engedni bepillantást hívő életébe, hiszen annak sok negatív következménye lehet számára, vagy családjára nézve. A rendszerváltást követően a vallás- és gondolatszabadság alkotmányos joga egyelőre felszabadít minket ez alól a teher alól. Hívó közösségeknek és hívó embereknek meg kell tanulnunk élni az új lehetőségekkel: értékelni szabadságunkat, és bátran „szólni a Krisztus titkát”.

Megélni a közösséget

Míndemellett – véleményem szerint – a bezártságból fakadóan az eltelt negyven év alatt az egyház elvesztette a kapcsolatát a világgal; nem érti a világot, és nem is tudja megértetni magát: hiányzik a közös nyelv; a kényszerű bezártság és szűk mozgástér miatt kialakult egy sajátos szubkultúra. Ennek hatására sokszor egyfajta gyanakvással tekintenek azokra az érdeklődőkre, akik a világból jönnek és keresik Istent a gyülekezetben.

A rendszerváltást megelőző évtizedekben a kommunista hatalom szigorú ellenőrzés alatt tartotta az egyházakat, és egyházi tevékenységet kizárólag a templom falain belül engedélyezett. A gyülekezeti élet korlátozódott, és kényszerűségből heti egy-két istentisztelet alkalmával próbálta megélni és felölelni minden lényeges funkcióját, szerepét. Megmerevedett egy hibás struktúra: ha a hívőket ma megkérdeznénk arról, hogy mi a gyülekezet, akkor legtöbbször valószínűleg a vasárnapi prédikációra gondolnának. A kényszerűen hibás beidegződések miatt elhomályosul az eredeti küldetés: a szentek (kihívottak) közössége. Természetesen a vasárnapi istentisztelet és igehirdetés az egyik lényeges elemét jelenti a gyülekezeti működésnek, de korántsem tekinthető az egyetlen fő célnak. Ennek a hibás struktúrának is az eredménye az utógondozás hiánya és végső soron az új hívők beilleszkedésének és nagykorúvá válásának zavarai. Sajnálatosan intézményesült a közösség, ahol nincs meg a helye az egyéni lelkigondozásnak, a kérdések megválaszolásának, a képességeknek, valamint a lelki ajándékoknak megfelelő szolgálat (küldetés) megtalálásának.

Laikusok bevonása

A hit mára bizonyos értelemben individualizálódott, mindenkinek személyes ügyévé vált. Igaz ugyan, hogy a gyülekezetek tele vannak élő kövekkel, de ezek magányos kövek, nem állnak össze közösséggé. „Ez azonban a belmisszió akadályja is, hiszen csak ott lehet sikeres misszióról beszélni, ahol a közösség egységesen tud fellépni. Ehhez azonban paradigmaváltásra van szükség, vagyis az egyház = templom + lelkész + egyházfenntartási járulék helyett az egyház = közösség + hit + tett kell hogy előtérbe kerüljön – hangsúlyozta Nagy Dorottya evangélikus lelkész.”⁹⁹ Ennek a fent említett közösségnek a szeretetközösségként való megélése meglátásom szerint az egyik sarokpontja paradigmaváltási kényszerünknek: az egyháznak újra fel kell fedeznie a megélt közösségben rejlő erőt, s amennyiben ezt a

gyülekezetek mélyen átélik, az jelentős választ ad az individualista világ magányára: találkozhat egymással az egyház szolgálata és a világ igénye. Ez a téma igen szoros összefüggésben áll a missio Dei – missio ecclesiae üzenetével, ezért ennek a lehetőségnek a további boncolgatására a következő fejezetben szeretnék kitérni.

A gyülekezetek működésének és missziójának tekintettel kell lennie a mai magyar szekuláris társadalomra mint misszió-kontextusára (ahova küldöttünk). Ebből a nézőpontból szemlélve társadalmunkat látható, hogy óriási a bizalomvesztés az egyházak, de főként a papok, lelképásztorok és egyházi vezetők felé.

Sokszor találkozhatunk a médiában jogosan vagy jogtalanul hírbe hozott egyházi emberekkel, akiket különböző bűnök elkövetésén kapnak rajta. Vezető hírek szoktak lenni a pedofil és homoszexuális s egyéb szexuális visszaélések papok részéről. Sajnálatosan ki kell mondanunk, hogy ezen hírek nagy része valós és sajnos kapóra jön egy olyan sztereotípiára felépítésére a papokkal, lelki vezetőkkel szemben, mely erősíti a társadalomban eddig is meglévő „képmutató papok” sztereotípiát, s még mélyebbre húzza le az egyházi vezetők bizalmi szintjét.

Emellett nem hívő emberekkel beszélgetve az is megállapítható, hogy többnyire számukra hiteltelen keresztyén emberekkel igazolják Istentől és egyháztól való távolságukat. Látnunk kell azonban, hogy a misszió gyümölcsei gyülekezeteinkben egyre inkább a személyes evangélizálásnak köszönhetőek. Ezzel kapcsolatosan nagyon elgondolkodtatott dr. Boros Géza írása: „Tegnap még az volt a probléma, hogyan hirdessük az evangéliumot az ifjúságnak? (Az idevonatkozó szakirodalom egyszerűen áttekinthetetlen.) S íme ma az ezredforduló küszöbén már így hangzik a probléma, mi az ifjúság szerepe az evangélium hirdetésében, s hogyan lehet, sőt kell erre a szolgálatra az ifjúságnak felkészülnie? A paradigmaváltás lényege tehát ennyi, az ifjúság nemcsak dativusa (címezettje) többé az evangélium hirdetésének, hanem – emberileg szólva – nominativusa (felelős alanya) is.

Ez a paradigmaváltás mindenekelőtt annak a tényállásnak a jele, hogy csakugyan ütött az egyház történetében a laikusok (világi elem) órája. Akár akarjuk, akár nem, akár tudomásul vesszük, akár nem, tanúi, sőt aktív részesei kell hogy legyünk annak a folyamatnak, melyben – a teológia szakkifejezésével élve – a ‘Pastorenkirchéből’ (lelkészek által vezetett egyházból) a világiak (laikusok) egyháza lesz. Egyre inkább nyilvánvaló a világi elem nagykorúsodása. A teljes munkaidejű, lelkészi oklevéllel rendelkező gyülekezeti tag a kibontakozó új egyházi képletben a teológiai szaktanácsadó szerepét lesz hivatva betölteni. Az egyház életének irányítása (az egyházkormányzás) és életfunkcióinak gyakorlása (liturgia, martyria, didaskalia és diakonia) egyre inkább a kegyelmi ajándékokkal rendelkező világiak (laikusok) feladatává válik. Tagadhatatlanul ez a kibontakozás iránya.”¹⁰⁰

Engem a fenti idézetből főként a klérus és a laikusok kérdése foglalkoztat. Hiszen értelmezhető a fenti gondolatsor akár úgy is, hogy elmúlt a klérus időszeke, mostantól kezdve nincs rá szükségünk. Akkor azonban, ha közelebről megvizsgáljuk a kérdést, fel kell ismernünk, hogy szó sincs erről! Hiszen a laikusok misszióba való aktív bevonása nem a lelképásztorok, papok szolgálatának szűkülését jelenti, sőt a

laikusokon keresztül elérhető világiakat tekintve inkább a szolgálatauk szélesedéséről beszélhetünk. Lesslie Newbiggin hangsúlyozza, hogy „a lelkipásztori vezetés lényege a missziói gyülekezetben nem más, mint a tagok felkészítése arra, hogy egyetemes papi elhívásuknak eleget tegyenek a világban”.¹¹

Azt gondolom, hogy ez a szemléletváltás időszerű, szükséges és talán elméletben már túl is vagyunk rajta. A jövő nagy kérdése és kihívása, hogy a hívő közösségek mi módon tudják ezt az elvet érvényesíteni gyülekezeti életükben, tanításukban és gyakorlati missziójukban.

Van-e a misszióban abszolútum?

A misszióban az abszolútum nem az emberből fakad, hanem Isten szándékából. Istennek ugyanis van egy terve az elveszett ember megmentésére. Amint arról már szóltam, ebbe a megmentő tervébe vonja be az egyházat.

A bűn

Manapság nagyon sok ember úgy gondolkozik, hogy „Jó embernek tartom magam, nem csinállok nagyon rossz dolgokat, de ha mégis, akkor is csak keveset, ezért majd a mennybe megyek. Isten nem olyan rossz, hogy a pokolra vigyen.” Ezek a ma általánosan elterjedt gondolatok nem állják meg a helyüket.

A bűn elválaszt minket Istentől. A Róm 3,23-ban azt olvassuk, hogy nincs különbség az emberek között: „mindenki vétkezett és híjával van az Isten dicsőségének.” Az emberi elképzelésekkel ellentétben nincsenek olyan jó cselekedetek, melyek ellensúlyozhatnák vétkeink következményét. „Nincsen igaz ember egyetlenegy sem.”¹² A bűn elválasztó mivolta egyben azt is jelenti a Róma 6,23 szerint, hogy a végső halál (pokol) az osztályrésze azoknak, akik a bűneikben maradnak. Azonban ebben az igében már felcsillan a kimenekedés útja és lehetősége is az olvasó előtt: „Mert a bűn zsoldja a halál, az Isten kegyelmi ajándéka pedig az örök élet Krisztus Jézusban, a mi Urunkban.”

Jézus az egyetlen út

„Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszerűen Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.”¹³ Jézus Krisztus azért jött, hogy meghaljon a bűneinkért, hogy nekünk ne kelljen viselnünk bűneink következményét. Három nappal a halála után feltámadt a sírból: legyőzte a halált.¹⁴ Áthidalta a távolságot Isten és ember között, hogy nekünk személyes kapcsolatunk lehessen vele – csupán hit által.

„Az pedig az örök élet, hogy ismernek téged, az egyedül igaz Istent, és akit elküldtél, a Jézus Krisztust.”¹⁵ Az emberek többsége hisz Istenben, sőt még a sátán is.¹⁶ Ahhoz azonban, hogy üdvösségünk legyen, Istenhez kell fordulnunk, személyes kapcsolatot kell vele kialakítanunk, el kell fordulnunk a bűneinktől, és követnünk kell őt. Rá kell bízunk magunkat minden dolgunkban és tettünkben.

„Isten pedig ezt az igazságát most nyilvánvalóvá tette a Krisztusban való hit által minden hívőnek.”¹⁷ A Bibliában azt olvassuk, hogy nincs egyetlen más út sem az üdvösséghez, csakis Jézus Krisztus által. Az üdvösség áldásai pedig nem csupán a távoli jövőben (halál utáni élet) élhetők át, hanem már a jelenben is a mindennapokban. A Szentlélek munkája nyomán átforgalmozunk, s az üdvösség megélhető a földi életben: például megelégedettség, boldogság, életcélok felismerése, helyreálló kapcsolatok, félelmektől mentesség stb.

Krisztus azt mondta a Jn 14,6-ban, hogy „Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki sem mehet az Atyához, csakis én általam.” Krisztus önmagát az útnak mondja, nem egy útnak a sok közül. Jézus az üdvösség egyetlen útja, mert egyedül ő volt képes kifizetni a bűn büntetését.¹⁸

A keresztyénségen kívül nincs más olyan vallás, amelyik a bűn mély jelentőségéről beszélne és annak jelentős következményeit tanítaná. Nincs másik vallás, amelyik a bűn tökéletes kiengesztelését kínálná. Ez egyedül Jézus Krisztus által lehetséges. „Ha megvalljuk bűneinket, hű és igaz ő és megbocsátja bűneinket és megtisztít minket minden hamisságtól.” A bűnbánó ember Krisztus elé hozhatja vétkeit, aki kész és képes megtisztítani azokból. Kijelenthető, hogy valós bűnbánat nélkül nem beszélhetünk megtérésről. Ha nincs bűnbánat, azt nem követheti bűnbocsánat.

Nem ismerünk olyan „vallásalapítót”, aki Istenből emberre lett¹⁹ – pedig ez az egyetlen módja egy végtelen adósság kifizetésének. Jézusnak Istennek kellett lennie, hogy kifizethesse az adósságunkat. Mindazonáltal Jézusnak embernek is kellett lennie, hogy meghalasson. Az üdvösség egyedül a Jézus Krisztusban való hit által lehetséges! – „és nincs üdvösség senki másban, mert nem is adatott az embereknek az ég alatt más név, amely által üdvözülhetnének.”²⁰

Megoldás: a kegyelem

„Kegyelemből van üdvösségetek a hit által, és ez nem tőletek van: Isten ajándéka ez, nem cselekedetekért, hogy senki se dicsekedjék.”²¹ Isten a megkegyelmezést választotta eszközülni annak a célnak az érdekében, hogy teremtményeit: az embereket örök üdvösségre, szabadságra segíthesse. A kegyelem zavarba ejtő. Hiszen ilyen módon senki sem dolgozhat meg üdvösségéért: nincs az a jó tett, az a szép szó vagy nagy összegű adomány, mely által megvehetnénk magunknak üdvösségünket. Az ember reménytelen helyzetén csakis a reménységet adó Isten kegyelme és szeretete segíthet, aki várja vissza tékozló fiait.

Isten meghirdette az Úr kegyelmének esztendejét,²² s ez az „isteni esztendő” még tart. Azonban ez figyelmeztetés is: a kegyelem csak azon bűnösök számára jelent valódi nyereséget, akik elfogadják azt, igent mondanak rá. A kegyelem esztendeje a történelem egy bizonyos pontján véget fog érni, amint arról a Szentírás beszél. Elmondhatjuk azonban, hogy a „kegyelem esztendejét” nem csupán mint történelmi időszakot érthetjük, hanem mint az emberi élet hosszát is. Hiszen az egyes ember számára a kegyelem addig érvényes, míg dönthet mellette. Épp ezért oly sürgető Krisztus hívása az elveszettek felé: Válasszatok addig, míg tart a ma!

„Nincs tehát most már semmiféle kárhóztató ítélet azok ellen, akik a Krisztus Jézusban vannak, mivel az élet Lelkének törvénye megszabadított téged Krisztus Jézusban a bűn és a halál törvényétől.”²³

A reménység üzenete a reményvesztett embernek

Isten küldi az egyházat a világba, hogy kifejezze Isten jogigényét az ember felé. Hogy hirdesse: van más választás, nem szükségszerű boldogtalanul, reménytelenül élni végig az életet. Isten Fia azért jött el a földre, hogy az ember újabb esélyt, második lehetőséget kapjon, mivel a maga erejéből tett kísérletei élete és jövője javítására sorra elbuktak.

Jézus ezt mondta magáról: „az Emberfia azért jött, hogy megkeresse és megtartsa az elveszetteket.”²⁴ Máig emlékszem arra

az élményemre, amikor felfigyeltem erre az ígére. Annyira átütő volt számomra ez a kettős küldetés, mely véleményem szerint a mai egyház számára is fő vezérfonalat jelenthet: megkeresés és megtartás. Nincs más – és nem is lehet más – küldetése és (a fentebb leírtakon túl) más üzenete az egyháznak. Az egyetlen megoldás a misszió. Úgy kell tekintenie az egyháznak a misszióra, mint isteni megbízásra, melyen keresztül bekapcsolódhat Isten életmentő tervébe. Az egyház eszköz lehet az Úr kezében az emberek elérésében és a megtartásban. A „megkeresés” számomra azt is jelenti, hogy „bemutatás”, „felkínálás”. Üzenet értékű: a misszió döntési helyzetbe hoz: felkínálja a lehetőséget egy más életre. Ezt úgy értem, hogy nem a megtérés legalizálja a missziót. Ahol Isten használja az ő népét más emberek elérésében, ott általában előbb-utóbb megtérések következnek. Ne essünk azonban abba a hibába, hogy misszióinkat a megtérések fényében értékeljük!

Van-e nagyobb hatású üzenet a mai reménytelenséggel küzdő magyar társadalom számára, mint az egyház üzenete, amit Krisztustól kapott? Van-e más eszme vagy ideológia, mely nagyobb perspektívát, boldogabb jövőképet adhatna az embernek? Jer 29,11-ben ezt olvassuk: „*Reményteljes jövőt adok nektek!*” Akkor, amikor a mai egyház azon töri a fejét, hogy milyen módon szólíthatná meg azt a társadalmat, amely felé küldetett, véleményem szerint fontos pontra kell felfigyelnie. Ugyanis az Isten kínálta reményteljes jövő csodálatosan találkozik az előzőekben tárgyalt társadalmi reménytelenségérzéssel és jövőképpel. Ugyanis ezen a ponton végre olyan valós társadalmi igényt találhat, melyet tökéletes módon ki tud elégíteni. Amikor egy társadalom végre valós reménységet keres, arra az egyház őszintén kínálhatja az általa már ismert reménységadó Istent.²⁵ Krisztussal reménységünk földi életünkénél tovább mutat, hiszen „ha csak ebben az életben reménykedünk Krisztusban, minden embernél nyomorultabbak vagyunk”.²⁶ Ugyanerről a reményről; az üdvösség reménységéről beszél az 1Thessz 5,8 is: „*Mi, akik a nappal fiait vagyunk, legyünk józanok, vegyük magunkra a hit és a szeretet páncélját, és mint sisakot az üdvösség reménységét!*”

III. A misszió mint konfrontáció

Két világ harcának vagyunk tanúi, és akarva-akaratlanul résztvevői: a sátán és Isten akarata és meggyőzése csap össze naponta, és igyekszik uralomra jutni az életek felett. A misszió maga ez az összeütközés, ez a konfrontáció. A Biblia arról beszél, hogy a harc végső kimenetele már eldőlt, Krisztus halálával és feltámadásával győzelmet aratott a sátán hatalma felett.

Az Ef 6,12-ben olvashatjuk, hogy „*a mi harcunk nem test és vér ellen folyik, hanem erők és hatalmak ellen, a sötétség világának urai és a gonoszság lelkei ellen, amelyek a mennyei magasságban vannak*”. Ebből az igéből számomra két üzenet mindenképp megfogalmazódik: először is a konfrontáció (harc) elsősorban szellemi területen működik, s a földi konfrontáció ebből születnek. Másodszor a harcban az ellenfél a sátán, nem pedig az a nem hívó ember, aki a meghirdetés ellenére sem fogadja el az evangéliumot.

A misszióban – amint erről a következő fejezetben bővebben szólok még – Isten küldi az egyházat ebbe a küzdelembe. Célja, hogy a hívőkön keresztül megmutatkozzon Isten alternatív uralma, az ő hatalma és a hozzá való tartozás lehetősége. Ennek az összecsapásnak a vetületeit, némely megjelenését igyekszem számba venni a következőkben.

Korismeret vagy korigény

Dolgozatom első fejezetének megírásában az a cél vezetett, hogy meg kell értenünk azt a társadalmat, azokat az embereket, akik felé küld minket az Úr. A korismeret fontos, nélkülözhetetlen, és véleményem szerint nem lesz képes az egyház betölteni felülről való küldetését, ha nem érti meg a körülötte élő emberek gondolkodásmódját, mindennapjait és kérdéseit.

Kérdést sokkal inkább az jelent számomra, hogy mennyire kell az egyháznak „kiszolgálania” a világ igényeit és elvárásait. Hiszen minden kornak megvannak a maga kérdései és jellegzetes témái, de emellett az egyház ugyanazzal az évezredek üzenettel rendelkezik, mivel nincs más üzenete, mint a keresztről való beszéd: Krisztus halálán és feltámadásán keresztül a bűnbocsánat és az örök élet lehetősége.

Newbigin egy érdekes kérdést vet fel munkájában: Amennyiben a körülöttünk lévő világ igényeiből indulunk ki (például anyagi biztonság, jólét stb.), akkor az evangélizációval sehova se jutunk. Hogyha az egyház üzenete, az ígéretek ezeket a témákat tekinti valós szükségletnek, és ezekre a kérdésekre koncentrálnak, akkor mindez nem lesz több pusztán fecsegésnél!²⁷ Hiszen igen nagy különbségek lehetnek kérdés és kérdés között: egészen más mozgatórugója lehet annak, aki azt a kérdést veti fel, hogy „Hogy lehet jól élni, karriert építeni és érvényesülni az életben?”, és például Kornéliusznak: „*Itt vagyunk Isten színe előtt, hogy meghallgassuk mindazt, amit Isten rád bízott.*”²⁸

Newbigin többször idézett könyvében így fogalmaz: „A világnak ezernyi egyéb kérdése is van, amelyeket sóvárogva vár, hogy feltehessen. Az egyháznak nem okvetlenül kell azok közül bármelyikre is választ adnia. A világ kérdéseinek megválaszolása nem az egyház feladata.”²⁹

Nem feladata az egyháznak, hogy mindenhez értsen és minden kérdésre válasszal szolgáljon. Küldetése azonban, hogy az *Istent keresők kérdéseire* tudjon valós választ adni. Véleményem szerint az egyháznak elsősorban azokat az embereket kell megtalálnia és párbeszédet folytatni velük, akik az élet valós kérdéseire keresik a választ, és ezt a választ Istentől szeretnék megtudni.

Misszió és visszautasítás

Az egyháznak a misszióban fel kell vállalnia akár a visszautasítást is. De ha ezt kimondjuk, fel kell tenni a kérdést: Kudarcnak tekinthető-e a visszautasítás? Kudarc, hiszen (egyelőre) visszautasították az üdvösséget. Azonban ha a misszió célját az evangélium hirdetésében látjuk, nem beszélhetünk kudarcról, hiszen a *döntés lehetőségét* az egyház a misszióban felkínálta.

Isten úgy döntött, hogy az üdvösséget a kegyelmen keresztül Jézusra nézve teszi elérhetővé a bűnös ember számára. A kegyelem valóságos. Azonban csak azok az emberek részesülhetnek a kegyelem áldásaiból, akik elfogadják azt. Isten különös módon választhatóvá tette az üdvösséget: aki hittel elfogadja az ő szavát, megtartatik.

Az evangélium felkínálására adott válaszok véleményem szerint nem tartoznak a hirdető (egyház) felelősségébe. Úgy látom, nem az a kudarc, ha a meghirdetés visszautasítást szül, hanem az az igazi kudarc, ha ennek a visszautasításnak a hatására az egyház *a)* visszavonul és megtartja magának az üzenetét; *b)* olyan evangélium hirdetésébe kezd, melytől az ígért mondok nagyobb számát várja (ennek veszélyéről már az előző fejezetben szóltam).

Nehéz küzdelem: az egyháznak hozzá kell szoknia, hogy ellenséges terepen szolgál, és a misszióra adott válaszok ennek megfelelően igen különbözők lehetnek. Minden megtérés óriási eredménynek számít. A visszautasításnak azonban nem szabad az egyház visszavonulását eredményeznie. Ahhoz, hogy ez ne történhessen meg, nagyon szilárd küldetéstudattal kell rendelkezniünk, e nélkül ugyanis fellángolásaink az evangélium hirdetésére hamar letargiába fulladhatnak.

A keresztyénység mint kultúra

A hívő közösségek gyakorlatában beszélhetünk olyan sajátos szubkultúráról, mely részben biblikus, részben felvett, hagyományból fakadó elemekből áll. Kialakulnak szokások: milyen módon viselkedünk, beszélgetünk, öltözködünk stb.

Ez a kérdés és a téma misszióhoz való viszonya egy személyes élményemen keresztül vált számomra igazán fontossá, időszerűvé. Ezt az élményemet szeretném a következőben röviden leírni: körülbelül egy évvel ezelőtt egy evangélizációs alkalmon vettem részt egy gyülekezetben. Ez a közösség nagyon készült az evangélizációs vasárnapra: szórólapokat készített, hívogatott és várta a nem hívő, de érdeklődő embereket az istentiszteletre. Az alkalom elején leült mellém egy farmernadrágos, baseballsapkás fiú, és érdeklődve tett fel kérdéseket. Egy idő után ki kellett mennie, de még előtte szólt, hogy mindjárt visszajön. De sajnos nem jött vissza.

Néhány nap múlva találkoztam valahol ezzel a fiúval, és megkérdeztem tőle: mi történt, miért nem jöttél vissza az ige-hirdetést meghallgatni? És ekkor hallottam a megdöbbentő választ: Az ajtónálló a gyülekezetben azt mondta: vagy leveszed a baseballsapkát a fejedről, vagy kimész az imaházból. Inkább úgy döntöttem, kimegyek, mivel a hajam nagyon elhanyagolt volt – felelte. Az ajtónálló testvér kérését nagyon a szívére vette, nem akart többé bemenni abba az imaházba. Ezért elhívtam őt egy másik gyülekezetbe. Talán daczból, de ismét baseballsapkával a fején ment be az alkalomra és ülte végig az istentiszteletet. A végén a gyülekezetből többen megszólították: kifejezték örömuiket, amiért itt van, hívták a legközelebbi vasárnapra, és érdeklődtek hogyléte felől. Az ajtónálló rámosolygott és azt mondta: – Várunk legközelebb is. Ezt követően a fiú többször is részt vett ennek a gyülekezetnek az istentiszteletein, és néhány hét múlva elment fodrászhoz, rendbe hozatta a frizuráját, és azóta sapka nélkül látogatja a közösséget.

Micsoda különbség van a két hozzáállás, alapvetés között: az egyik megközelítés szerint az Úr házába csakis kellően „bemosakodva”, a hely méltóságához igazodva léphet be az érdeklődő. A második közösségben pedig a szeretetteljes elfogadás eredményeként alakult ki a látogatóban az a gondolat, hogy „megtisztelem az Istent a megjelenésemmel is”.

Az életváltozás a megtérés és/vagy a közösségbe való beilleszkedés folyamán szükségszerűen megkezdődik. Beszélhetünk lelki (szellemi) változásokról és olyan fizikai (testi) változásokról is, mint amit fent leírtam. Azonban megfigyelésem szerint a fizikai változások nem önmagukból indulnak ki, azok a lelki változásból fakadnak. Például a megtérés után a gondolat megváltozásával ismeri fel a hívő ember, hogy a dohányzás Isten akarásával ellentétes. Ez és az ehhez hasonló felismerések többnyire megtörténnek és szükségszerűek is. Ezt nevezzük megszentelődésnek, amikor a megtérő ember az Istennel való közösségen, a Szentlélek

munkáján keresztül, valamint az ige tanítása által folyamatosan levetkőzi az óembert.

A kórházba nem azok kerülhetnek be, akik már meggyógyultak, hanem azok, akik baleset után vannak, vagy fertőző megbetegedésekkel rendelkeznek. Azonban a gyógyulás utáni vágytól indítva kerülnek ide emberek. Krisztus is megfogalmazta ezt saját küldetésével kapcsolatosan a következőképpen: „*Nem az egészségeseknek van szükségük orvosra, hanem a betegeknek; nem azért jöttem, hogy az igazakat hívjam, hanem hogy a bűnösöket.*”³⁰

Nagy kísértés lehet a mai keresztyének számára, hogy egyfajta elitizmusban gondolkodjanak, s – a fenti igével szemben – az egészségeseket, igazakat fogadják és hívják a gyülekezetbe. Jézus azonban a „bűnösből igazzá válás” módját önmagára mutatva jelenti ki.

(Folytatjuk)

Hivatkozások

- 1 David J. Bosch: Paradigmaváltások a misszió teológiájában, Harmat-PMTI, Budapest, 2005, 165. o.
- 2 Bosch, 337. o.
- 3 Jim Petersen: Az evangélizálás mint életstílus, KIA, 2000, 80. o.
- 4 Jn 16,8.
- 5 Magyarországon a legismertebb az Öt Kenyér Közösség volt, mely 2006-ban átalakult, tőlünk nyugatra például a Ray of Hope Gyülekezet.
- 6 Hegyi András: A misszió isteni megbízás, emberi feladat, de egyben kísértés is. *Szolgotárs*, 2007/1, 23. o.
- 7 Lesslie Newbiggin: Evangélium a pluralista társadalomban, Harmat Kiadó, Budapest, 2006, 163. o.
- 8 2Tim 4,1–4.
- 9 Barthel-Rúzsza Zsolt: Egyházunk egy-két hete, *Evangélikus Élet*, 2005. május, 11. o.
- 10 Dr. Boros Géza: Bibliaóra, *Szolgotárs*, 2002/1, 13. o.
- 11 Newbiggin, 229–230. o.
- 12 Róm 3,10.
- 13 Jn 3,16.
- 14 Róm 4,25.
- 15 Jn 17,3.
- 16 Jak 2,19.
- 17 Róm 3,22.
- 18 Vö. Róm 6,23.
- 19 Vö. Jn 1,1 és 1,14.
- 20 ApCsel 4,12.
- 21 Ef 2,8–9.
- 22 Vö. Ézs 61,2.
- 23 Róm 8,1–2.
- 24 Lk 19,10.
- 25 Vö. Zsolt 62,6.
- 26 1Kor 15,19.
- 27 Newbiggin, 160. o.
- 28 Hegyi, 23. o.
- 29 Newbiggin, 160. o.
- 30 Mk 2,17.